

Hediye Nineyi Dinlerken:

VATAN AŞKI SÖNMEMELİ!

İlimdar ABDULLAHOĞLU

Nine, sözümü kesiyor:

“Dur bakalım, çok ileri gittin; misafirimsin, yoksa damatlığını da saymazdım! Beni sınamak mı istiyorsun bilmiyorum. Ancak böyle yanlış sözler sana yakışmaz. İnsanoğlu yad yerde hiçbir zaman kendi vatanından iyi yaşayamaz. Ben vatanımda da yaşadım, 66 yıl sürgünde de...”

“Diyorlar ki Ahıska, biz sürgün olduğumuzda nasılsa yine öyle sahipsizlikten harap olmuş.” diyorum. Hemen cevap veriyor:

“Bizim elimize geçsin, beş on yıl çekmeden orayı cennete çeviririz. Vatan davasını güçlendirin. Allah’a dua edin, umutsuzluğa düşmeyin...”

Yerimden kalkıp Hediye ninenin ellerinden öpüyorum. “Ağızına sağlık, Allah başımızdan eksik etmesin nineciğim, senden bu sözleri duymak istemiştım!” diyorum.

“Vay kurnaz damat... Desene ninemin ağzını açtırmak için oyun oynamışsın.”

“Estağfurullah özür dilerim. Keşke herkes sizin gibi düşünceli olsa. Ahıska’daki gençlik yıllarınız, sürgün ve sürgün sonrası hayatınız hakkında konuşabilir misiniz?” diye rica ediyorum. Anlatmaya başlıyor:

“Ne diyebilirim ki, benim hayatım çok acılı geçti. Ahıska’nın Elesimda köyünden Şayi Hasanın kızıyım. Anne babamın benden önce dokuz çocukları olmuş, ancak hepsi de bir yaşını doldurmadan ölmüşler. Annemin dediğine göre o zamanın doktorları bu derde bir çare bulamamışlar. Annem bana yani onuncu çocuğuna hamile olunca boynuna “Matavur boncuğu” takmışlar. Ben doğduktan sonra köylerde gezen Çingenerlerin biri, çocuğu üç ayaklı saç ayağından geçirip heybelerine koyup ‘Çocuk satıyoruz, alan var mı?’ diye köyü bir defa dolaşip gelmişler de kendi anne babama satmışlar. Bundan sonra da ben ve benden sonraki erkek kardeşim hayatta kalmışız.

Etili butlu, yapılı biriymişim. On dört yaşına gelince elçiler kapıya gelmeye başlamış. Halam da beni gelin yapmak istiyormuş. Bir gün bize gelip elçilerin geldiğini öğrenince, artık bu kızın evde

Ahıskalı Türkler, vatansızlıktan dünyanın her yerine dağılmış olsalar da onların akrabalık bağları çok kuvvetlidir. Bundan dolayı hayat şartlarının iyi yahut kötülüğüne bakmayarak birbirlerine ziyaretlerini ihmal etmemektedirler.

Ben de eşimle beraber bir akraba ziyareti maksadıyla seyahate çıktım. Rusya’nın Krosnadar ve Rostov illerinin köşelerinde yaşamakta olan akrabalarımızı ziyaret ettik. Rostov’un Zernograd ilçesinde yaşayan 85 yaşlarındaki Hediye ninemizin konuşmaları üzerine duygu ve düşüncelerimi yazmaktan kendimi alamadım.

Hediye nine, kardeşinin kızını bağrına basıp hasret gözyaşlarıyla, “Hey gidi dünya... Küçücük Ahıska’da rahat rahat nefes alıp yaşayan halkımız için artık bu dünya dar gelmektedir. Geçen ay torunlarımdan biri Amerika’dan geldi. Sevinç gözyaşlarım kurumadan sizleri de görebildim. Yarıdana şükürler olsun. Bu kadar uzaklara dağıldık. Allah beterinden saklasın ve geç de olsa o küçücük vatanımıza yığılmamızı nasip etsin.” diyordu.

Hediye nineyle sohbet daldık.

“Sevgili ninem, bir baksana iki oğlun da yanında! İkisi de saray gibi ev tutmuşlar, altlarında arabalar, çoluk çocuk, torunlarla güzel yaşıyorsunuz. Derler ya, nerede iyi yaşarsan orası vatanın...”

durması tehlikeli diye beni o yaşta Heveşen köyüne, evlerine gelin götürmüşler. Bir yıl geçmeden eşimi ve kaynımı askere alıp, savaşa götürdüler. Evde yaşlı kaynatamla kaynanam ve küçük kız çocuklarıyla kaldık. Kaynatam ve ben kolhozda çalışıyorduk. Kolhozda kazandığımızın büyük bir kısmını devlete versek de, kendimiz aç kalmıyor, normal yaşıyorduk. Bütün çektiğimiz dert ve azaplar, yurdumuza baskın yapan düşmana karşı savaştan evlâtlarımızın kazasız belâsız geri dönmelerini beklemekten ibaretti.

Günler böyle beklemekle geçerken kaynım Resul eve döndü. Ama yaralanmıştı; kafatasının yarısını düşman güllesi götürmüş. Engelli, hiçbir işe yarayabilecek gibi değildi. Eşimin ise kara haberi geldi. Ondandır yadigar bir oğul kaldı. Ağır ıstırap çekmek ailemizi gittikçe sarmalayıp eziyordu. Bunlar yetmezmiş gibi sürgün belâsı çıktı. Dert üstüne dert... Sefil bir kişi olan kaynatam, bu işlerden sonra kendini iyice bıraktı, dolaşmada bile zorluk çekiyordu. Ailenin yükü benim boynuma yüklendi. Kaynanam, *"Gelinim de sensin oğlum da... Allah seni korusun. Evi geçindirmek de sana kaldı evlâdım. Akıllı hareket et."* diyordu. Kendisi de gücü yettiği kadar yardım ediyor, kız çocuklarını da çalıştırıyordu. Sürgün yoluna çıkarken hazırlık yapmak için çok az zaman verseler de, iki fırın ekmek, peynir, bir keçi kestirip et kavurduk. Ambardan dokuz çuval un, tahıl vb. doldurup hazırladık.

Yükler için gelen kamyonlardan biri kapıya dayandıktan sonraki zorlukları da unutmak olmaz. Köydeki evlere ikişer silâhlı asker bekçilik ediyordu. Bizim hazırladığımız çuvaları kamyonu koymamıza müsaade etmiyorlardı. Askerlerin ikisini de ahıra götürüp 50-60 baş keçi koyunla on ineği gösterdik. Bunları burada bırakıyoruz, diye hem bağılıyor hem de elimle işaret ediyordum. Sonra onları çoluk çocuğun, ailenin yanına getirip, 'Bak, sekiz can, yollarda ne yiyecek? Bu evi de bırakıyoruz sizlere!' diye bağılıyor ve yine ellerimle işaret ediyordum. Onlardan insaf etmelerini istiyordum. Nihayet 100 kilo kadar olan çuvaları, bir askerlere de yardım ettirerek beraber tutup kamyonu yükledik. Ancak beş çuvalı alabildik kâfirlere.

Kasım ayının ikinci yarısı başlıyordu. Yük vağonlarına yerleşmemizi, o soğuk günlerde yollarda çektiklerimizi anlatmak istemiyorum Çünkü bu yoldaki azapları halkımız çok anlatmıştır."

Hediye nine birden sustu. Hepimiz onun yüzüne bakıyorduk. Kendimi toplayarak dedim ki, ne oldu nineciğim, yorulduysan biraz nefeslen, sıcak çay iç, dinlen. Sonra yine devam ederiz.

"Belki başınızı ağrıttım... Ama konuşmayı da özlemişim. İsterseniz devam edelim." Diyerek yeniden anlatmaya başladı:

"Bizimle göç edenleri Özbekistan'ın Andican iline bağlı Neftprom denilen yere yakın Hasan Kavah köyündeki yarım harabe evlere dağıttılar.

Hediye Nine aile efradıyla - 1990.

İşe yarayan erkekler hep cephede; tarlalarda kız gelin çalışıyor, bir de yaşlı dedeler... Tarlalarda pamuk yetiştiriyorlarmış. Kolhozların devlete verecekleri yıllık pamuk miktarı toplanana kadar havanın soğuk sıcak, kar yağış bakmayarak millet tarlalarda çalışmak zorundaymış. Bazen yeni yılın ilk ayına kadar da pamuk topluyorlarmış. İnsanlar bu ağır hava şartlarından hasta oluyorlar. Sanki bizde cephedeydik. O devir öyle ağırdı. 1945 senesinin ilkbaharında biz de tarlaya çalışmaya gittik. Zaten yiyecek içeceklerimiz de bitmişti. Görümcelerimi alıp çalışmaya başladık. Akşam eve yorgun argın gelip ev işlerini yapardık. Zor günler çeksek de, kadere boyun eğmek zorundaydık. Günler böyle geçip gidiyordu. Savaş bittikten sonra bizimkinin ne dirisinden ne ölüsünden haber yoktu. Yıllar sonra beraber hizmet edenlerden biri savaştan döndükten sonra eşimin kara haberi geldi.

“Pamuk toplama zamanı geldi. Sabah şafak atmadan, ortalık karanlıkken tarlaya gidiyor, göz gözünü görmeden toplama eteklerini giyip pamuk topluyorduk. Ta akşam karanlık olana kadar çalışıyorduk. Sabahları evden geç çıkanlar cezalandırılıyor, günlük yevmiyelerinden kesiliyordu. Günlerin birinde geciken işçinin evine köpürmüş halde Hasılat (Kolhozda üç dört çiftlik yöneticisi) adı batasınca Hakimov soyadındaki zalim, gidip kapıya tekme atıp açıyor, bağırp içerir giriyor. Zavalı dul kadın teknede yıkanıp çıkarken onu çıplak çarşafa sarılmış halde omuzuna atıp yanımıza getirip bıraktı. Kadın çarşafa mahkûm sarılıp

Yönetici Alaaddin, pamukçu ekibiyle, Andıcan - 1960.

utandığından tir tir titreyerek ağlıyordu. Herkes nefretle dolmuştu. Ben de dayanamadım. Elimdeki pamuk topladığım bohçayı ip gibi sarmaladım da arkasından durup adamın boynundan geçirip çektim. Sırtüstü düşen adamı, söve söve yerde sürütüyordum. Kadınlar beni zorla durdurdular. ‘Delirdin mi, baksana adam boğulacak!’ diyerek elimden aldılar. Hakimov, zar zor yerden kalkıp bana, sinini... diye küfrederek biraz ilerideki ağaca bağlı atına doğru yürüdü. ‘Defol kâfir, yoksa sinini de, tavanı da, kazanını da senin ağzından burnundan getiririm!’ dedim.

Adam, atına binip hâlâ ağarmamış karanlık içinde kayboldu. Biz iki kadın, o zavallı kadını evine götürüp giydirip geldik. Sonradan öğrendim ki ‘sini’ Özbekçe kız kardeş demekmiş. Demek ki kız kardeşime küfür etmiş kâfir.

Kasım sonlarıyla aralık ayında tarlada pamuk biter bitmez pamuk ağaçlarındaki yarı açılmış mahsulleri (kosaklarını) toplayıp kurutma ve temizleme makinalarından geçirilir, kalitesi düşük olsa da kabuklarından çöplerinden ayrılıp torbalara dolduruluyor, sonrada pamuk fabrikasına gönderiliyordu.

Topladığımız mahsullerin bir miktarını evimize götürüp gecenin yarısına kadar elimizle temizliyorduk. O günlerde iki üç saatten fazla uyumuyorduk. Geceleri de işimizi kontrol ediyorlardı. Bir gün ısınmamız için ocakta yanan pamuk çöplerinin kuru içini arayıp, birkaç tane pamuk çöpü buldular. O zalim Hakimov, kaynanamı, görümcelerimi ve kayınpederimi bir

gün cezaevine götürdü. Acılı çalışma günleri çekse de karnımızı doyuramıyorduk. Acımasız kadere dayanamayan görümcem Nazlı kendini nehre attı. O kadar çok insanımız yoksulluktan hayvanlar gibi yonca ve başka otları yiyerek zehirlenip ölüyorlardı. Geçmişin bu lekelerini unutmak olmaz ki evlâdım...

Savaş yılları geride kaldı. Bir süre sonraki hayatımızda biraz iyi değişiklikler olmaya başladı. Görümcelerimi namuslu düzgün ailelere gelin ettik. Sağlık durumu biraz da olsa düzelen kaynımı da evlendirdik.

Önce kaynanam sonra da kaynatam vefat etti. Dul ve yalnızdım. Görücüleri de reddediyordum.

1948-1949 yıllarıydı. Ahıska'da komşu An köyünden, burada bize yakın yaşayan Alâeddinlerden görücü geldi. Evlendikten bir yıl sonra karısından zorla ayrılıp kurtulmuş. Alâeddin, Kolhozda brigadir/yönetici olup çalışan akıllı birisi olduğunu biliyordum. Fakat benim yaşım ondan büyük hem de çocuğum var, nasıl olur, diye kendisiyle görüştüm. Dedi ki, *“Sen akıllı davranışlarınla, yıllarca bu ağır, kötü durumdaki aileyi felâketlerden kurtarıp mucize gibi bugünlere getirdin. Seninle bir hayat kurmayı çoktandır düşünüyorum. İstersen kaynın o evde ailesiyle birlikte yaşasın, sen oğlunla beraber bizim evde yaşarız.”*

Kaynımın çocuğu yoktu. Arzusu üzerine oğlum Halit'i onun yanında bıraktım.

Bir zaman sonra Alâeddin, *“Kaynın Resul, oğlun Halit'e iyi bakamıyor. Çocuğu sokaklarda kirli tozlu yetimler gibi yırtık yamalı kıyafetler içinde görüyorum. Resul'ü birkaç defa uyardım. Sonuç değişmedi. Ona acıyorum. Gel oğlunu yanımıza alalım, annesiyle beraber olsun. Ben ona bakar ve okuturum, söz veriyorum.”* dedi.

Böylece oğlumu da yanıma aldım. Kocam, oğlumu okuttu, oğlum üniversiteyi bitirdi. Sonra da evlendirdik. Yine kaynımın yanına gönderdik, kolhoz sohvozlarda ziraat mühendisi olarak çalıştı. Oğlum Halit ve gelinimiz, Resul ve eşine ömürleri yettiği kadar hizmet ettiler. Tabii ki kendisine gerçek babalık yapan Alâeddin'e de minnettar kaldı.

1980'lerde Brejnev zamanı Sovyetler Birliği'nde sanayi ve tarımda sahtekârlıklara göz yumuldu. Bu ihmal ülke ekonomisini ciddi anlamda zarara soktu. Brejnev öldükten sonra onun

yerine gelen Andropov bu işlerin önüne geçti. Pamuk ülkesi olan Özbekistan'da da savcılık dava açtı. Binlerce uzman yönetici hapsedildi. Düzenin bozulup kurunun yanında yaşın da yandığı zaman, oğlum Halit'i de iftirayla cezaevine götürdüler. Bir gün eşimle bir karara varıp ilçe kaymakamına (Raykom'a) gittik. Kaymakam oğlumu tanıyor, suçsuz olduğunu biliyormuş. Onun da yardımıyla kısa süre içinde oğlumu hapisten çıkardık. Biliyorsunuz bundan sonrası Fergana faciası çıktı. 1990'lı yıllarda Özbekistan'dan çıktık, Rusya'ya geldik. Alâeddin'den olan oğlum Temel ve kızlarım Remziye, Vespiye hepsi evli barklı, çoluk çocuk sahibi olmuş hatta torun bakıyorlar. Hayat böyle devam ediyor oğlum...

Geçmişte çektiklerimiz, o sürgün zamanı nâhak yere hayatını kaybedenlerimiz, o dile gelmez acıların sebebi vatansızlık değil mi... Bundan sonra evlâtlarımızı neler bekliyor, bilmiyoruz... Onun için de her an vatani düşünmemiz, orayı kazanmanın yollarını bulmamız lâzım. Bu yolda sonuna kadar mücadele etmeliyiz.”

Rusya seyahatimizde birkaç günlük misafirlikte Hediye ninenin söyledikleri bunlar...

Biz bu seyahatten Türkiye'ye döndükten bir buçuk ay sonra kötü bir haberle sarsıldık. Hediye ninenin oğlu Halit, kalp krizi geçirerek rahmete kavuşmuş. Hediye ninemizi arayıp ailece başsağlığı diledik. Ninemiz ağlayarak konuşuyordu.

Fergana olayları, birçok insanın içine dert oldu, canını yaktı. Hiçbir hastalığı olmayan insanlar, kalp hastalığına tutulup aramızdan ayrılıyorlar. Zavallı eniştemiz Alâeddin'i de o hastalık alıp götürmüştü...

Bizim Ahıska'ya üye olunuz,
evinize gelsin!

Yıllık sadece 30 TL

Adresinizi bildiriniz:
bizimahıska@ahıska.org.tr

Posta Çeki: 403598
Halkbank Gazi Üni. Şub.
IBAN: TR-60 0001 2001 2940 0001 1016 47